

1

Jorma Leppäahon kertomus muinaistieteellisistä tutkimuksistaan Kemijärven pitäjässä. Tutkimukset suoritettu 6 - 15. VIII. 1934, osa Suomen Muinaismuistoyhdistyksen stipendiaattina. Katso myös Leppäahon stipendiaattikertomusta kansatiet. osaston arkistossa.

Rautakautisen löydön 9660 löytöpaikan tutkiminen.

27

Toistakymmentä vuotta sitten oli Räisälän kylästä kotoisin oleva talokas Erkki Lahtela (kuollut) ollut kyntämässä Kemijärven pitäjän Kalkonniemi-nimisessä paikassa "niityllään." Sattumalta oli aura kääntänyt maata vähän syvemmältä läheltä seppä Iisakki Iikin pajaa, ja kun yöllä oli satanut vettä oli Iikki seuraavana päivänä kyhnoksellä huomannut löytöön kuuluvat esineet. "Miekka" ja keihäänkärki olivat aivan päälletysten, mistä löytäjä päätteli niiden olleen samassa tupessa. Kirveen terä oli 40 cm päässä edellisestä. Mitään muuta ei ollut löydetty, eikä ollut etsittykään.

Paikalle tultuani seppä Iikki näytti "löytöpaikan". Sen piti olla vain parin m. päässä pajan luoteisnurkkauksesta. Iikki osoittautui hyvin raihnaiseksi ja ilmeisesti jo hyvin heikko-²muistiseksi. Epäilin jo alunperin hänen näyttämänsä löytöpaikan todenperäisyyttä. Löytökohdalla kaivettiin n. 1 m suuruinen "kaivausalue". Heti aikoinaan "veltatun" maan alapuolelta alkoi koskematon puhdas ja keltainen rantahiekka. Mitään ainakaan polttohautaukseen viittaavia merkkejä ei tavattu. Koepistot muuallakin ympäristössä osoittautuivat aivan negatiivisiksi. Mahdollista on, että esineet ovat joutuneet maahan siten, että silloisia suuria, erämaita kierrellyt erämies on syystä tai toisesta sortunut paikalle. Vesi on ennen ollut lähempänä paikkaa, ja jätti-
läistulvat ulottuvat vielä lähelle pajaa. Paikka ei ole milloinkaan ollut niittynä, vaan "veltattiin" metsänkasvun edistämiseksi.

47

Käynti stipendimatalla Ailungan talossa Luusuan kylässä.

V. 1915 oli Oilunka niemen äärimmäisessä kärjessä olevan Ailungan talon pellosta löydetty reikäkivi (6963:1). V. 1930 oli Ailungan isäntä Juho Ahola löytänyt samasta pellosta (pelto on aivan niemen äärimmäisessä kärjessä) loistotekoisen tuuramaisen jättiläiskirveen (9339). Ensimmäisenä päivänä sain heti ostaa Aholalta toisen jättiläiskokoisen tuuran (9903:1), jonka hän v. 1931 oli löytänyt peltoa kääntäessään edellämaitun suuren kirveen löytöpaikasta n. 10 m rantaan päin. Kahtena seuraavana päivänä, jotka talossa vietin sain lisää hyviä löytöjä. Sain pienehkön kaapean sädekiviliuskeisen taltan (9903:2), jonka Ahola aikoinaan oli löytänyt edellämaitun reikäkiven löytöpaikalta. Itse löysin lasten rannalle kokoamien kvartsipalasten joukosta selvän ja varman kvartsikaapimen (9903:3). Kaapimen löytöpaikka on lähellä edellämaittujen esineiden löytöpaikkaa. Viimein toi Ahola löydön, joka täydelleen ylitti odotukseni: kivistä kirveen teelmä, keihäänkärjen teelmä sekä suurehko kivilastu (9903:4-6). Kirveenteelmä on ainutlaatuinen kappale muinaiskalustossamme: loistavalla tekniikalla isketty puhdastyypinen "skivespalter". Nämä kolme esinettä on tohtori A. Laitakari sittemmin todennut olevan kemijärveläistä erittäin pehmeätä liusketta. Kivilajin suuri pehmeys on ehkä vaikuttanut sen, että esineitä ei ole valmistettu loppuun. Teelmälöydön oli Ahola löytänyt n. 100 m rannasta ja 50 - 60 m "vanhasta" asuinrakennuksesta länsi-luoteeseen ja n. 200 m uudesta asuinrakennuksesta kaakkoon. Aikaisemmista löydöistä esineet ovat n. 200 m mantereeseen päin. Esineet olivat tulleet esiin peltoa "veltatessa" syks. 1932. Koska löytöpaikat olivat viljapeltona, en voinut paikalla suorittaa minkäänlaisia koekaivauksia. Kaikesta päättäen on paikalla ollut yksi erittäin suuri tai useampia pienempiä asuinpaikkoja. Löydöt ovat siksi matalalta, ettei Kemijärven pinta kivikaudella ole voimut olla paljonkaan nykyistä korkeammalla. Kartta paikasta jäi sateisen sään vuoksi tekemättä. Paikasta otamistani valokuvista ovat ainoastaan pohjoisesta päin otetut onnistuneet. Valokuvissa ei näy siten teelmäin löytöpaikkaa ja ns. vanhaa asuinrakennusta.

Muista Luusuasta museoon tuomistani esineistä (9904:1-6)
viittaan ainoastaan pääluetelossa oleviin tietoihin.

Muinaisuuden 9908:n löytöpaikan tutkiminen.

77

Luusuan kylässä stipendimatkalla ollessani sain työmies Arvo Kemppaiselta tietää, että hän ja työmies Kalle Heliste olivat valtion suonkuivaustöissä 15.7.1935³ löytäneet n. 40 cm syvästä suoturpeesta koristellun suksen katkelman. Suksi oli joutunut metsätyönjohtaja Aleksi Kaakkurivaaran haltuun (Kemijärvi, Kirkonkylä). Ryhdyin heti virallisiin toimenpiteisiin suksen saamiseksi Kansallismuseon kokoelmiin. Kaakkurivaara vaati siitä hinnaksi 5004-. Saatua museosta lisää rahaa maksoin vaaditun summan, ehdolla että löytäjät saavat summasta puolet. 15.8. järjestin retken suksen löytöpaikalle Kemijärven Petäjäaavalle (lähellä Kuusamon rajaa). Löytöpaikka on n. 12 km päässä Kemijoen Neitikoskesta. Löytöpaikka jäi merkitsemättä kartalle sillä olin koko retken ajan sairaana. Mukana oli Kalle Heliste, toinen löytäjistä. Löytöpaikka on n. 1 km varsinaisista Petäjäaavoista. Kuivatusoja, josta sukki löytyi kulkee itä-itä-luoteesta länsi-länsi-kaakkoon, ja n. 1 km ojan suuntaan Kemijärvelle päin on tukkikämpä. Muutaman kymmenen metrin päässä löytöpaikasta oja loppuu. Löytöpaikan kohdalla "jänkä" on vain n. 20 m levyinen. Molemmiin puolin olevista rinteistä pohjoinen, "Uusi ^{on matala} Petäjävaara", mutta eteläinen "Pikku Petäjävaara" ^{on/} (korkea. Paikalle tultuamme Heliste löysi heti löytöpaikan (filmit 9689-90). Sukki oli ilmeisesti ollut ^{40 cm} syvässä mustassa suoturpeessa. N. 80 cm korkuinen maanäytepilari otettiin heti. Koekaivaukset (kapeat ristiin rastiin kulkevat ojat) paikalla osoittautuivat aivan negatiivisiksi. Maanäyte mukana saatoimme saman päivän iltana palata lähtökohtaamme Kemijärven Neitikoskella.

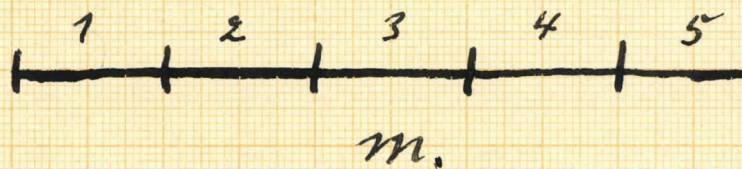
1 ketta + 8 valokuvaa

27

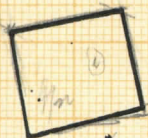
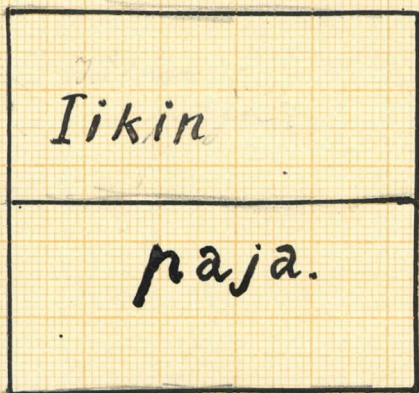
Kemijärvi Isokylä

Kalkonniemi.

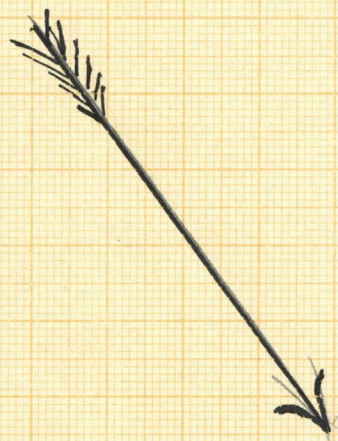
Iikinpaja.

Yrme Leppäaho
1934.

käiv. alue.

filmi
9683

J. L. 1934

Rantakauttisen löydön 9660:n
löytö. Kemijärven Isohytän
Kalkenriemessä. X Tisakki
Tihin paja.

filmi
9684

J. L. 1934

Leppä Tihki löydön 9660:n
"löytöpaikalla". Paja
oikealla.

filmi
9685

J. L. 1934

Löydön 9660 "löytöpaikka"
kainuusten järveenpuh-
das biikka selvänä nä-
kyvässä.

xx

filmi
9686

J. L. 1934.

Kemijärvi, Luusna Hilangan
talo. "Uusi asuinrakennus" oi-
kealla. xx teelmät ja "van-
ha asuinrakennus".

filmi
9687

J. L. 1934

Kuten edellä.

filmi
9688

J. L. 1934

Kuten edellä. Niemen kii-
keä. "Aikaisemmat" löy-
dit edessä oikealla ole-
vasta viljapellosta.

filmi:
9690

7.2.1934

Muinaissuksen 9908:n
löytöpaikka Kemijär-
ven Petäjäaavalla.
L. p. en. aivan kuvan
keskellä.

filmi
9689

7.2.1934

Muinaissuksen 9908:n
löytöpaikka Kemi-
järven Petäjäaa-
valla. (Kuvassa nä-
kyvän laajien tein
kohdalta).